

Libertijnsche liederen

Jacob Israël de Haan

bron

Jacob Israël de Haan, *Libertijnsche liederen*. P.N. van Kampen & zoon, Amsterdam 1914

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/haan008libe01_01/colofon.htm

© 2002 dbnl

Antwerpsche libertijnen. De motieven van dit Lied zijn in hoofdzaak ontleend aan: 'Les libertins d'Anvers' door Georges Eekhoud. Parijs. Mercure de France.

1

Uw stad was machtig en uw vorstelijk volk van zinnen fel,
In koop- en kaapvaart kloek.
Hoe klaar beeldt gij hun werk en spel
In uw schoon boek.

Ik las, ik las verheugd en vond voor het hongrend hart schoon,
In vreugdenloozen tijd
Dus worde u, veel of weinig loon
Mijn lied gewijd.

2

Geen kapers kloeker en in geene stormen stouter schuimer
Dan een Antwerpsche maat
Zij meten zeeën, ruwer, ruimer
Dan één volk gaat.

Maar werven winsten ook méér dan één volk, het vol vertier
Dringt over brug, door poort
Langs weg en water, vaart en veer
Ter Scheldeboord.

Daar woelt de vlotte vreugd, vrij door de bonte havenbuurt
Tot in den laten nacht,
Want elk schip boordvol uitgestuurd
Keert schatbevracht.

En elke maat, die met zijn zeiler veilig binnenkomt
Brenge van zijn blijde jeugd
Schat, ongewogen, onbesomd
Aan lust en vreugd.

Want in geen stad bloeien zoo schoon de zinnelijke knapen,
Handen smal, rank van voet,
De mond voor lach en min geschapen,
Het hart in gloed.

O, jeugd, o jeugd, o schat, die zonder zorgen uitgegeven,
Herwint geen spaarzaamheid,
O, lieve lente van het leven,
Meer dan de oogsttijd.

Als drijvers jeugd en lust dringen wilden in ban en band,
Streed het volk nooit getemd,
En brak met wraakwoedende hand,
Wat zinnen klemt.

Gent, Brugge noch Brussel, waar het volk voor zijn zinnenvrijheid
Zóó juichend streed en viel
Zijn leus: *'Niet min der zinnen blijheid
Dan 't heil der ziel.'*

3

Een reus zoo groot, dat hij op oever en den overkant
 Gelijk zijn voeten stelt,
 Hield stad en stroom en mijlver land
 In zijn geweld.

Druon Antigon, die schepen brak en in woedevlagen,
 't Scheepsvolk handen afsneed Antwerpen = Handwerpen. Volksetymologie.
 Die troepen sloeg, maar nooit geslagen
 Meer moedwil deed.

Hem velde een ranke knaap, die met zijn schoonbloeiende jeugd
 Hem in verwarring bracht,
 Stervend genoot hij nog de vreugd
 Van 's vijands pracht.

4

Daar brak Tanchelin ziel en zinnen uit hun barre ban
 Van dweepzucht vreugdberooid,
 Met minder dan tienduizend man
 Verscheen hij nooit.

En daar 't bewondrend volk gevaarlijk drong op markt en straat,
Sprak hij van een vrij vlot
Op de rivier: *'Vreugd is geen kwaad
Voor uwen God.'*

Een knaap: hemelsch licht bloeide over zijn jong en schoon gelaat
Voor oevers vol sprak hij:
'Dit is uw wet en ware baat:
"Ziel en zin vrij."

Hij droeg, gaande als in droom, rozen en goud in 't golvend haar
Van zijn tartend-schoon kleed,
Stonden de plooiën stijf en zwaar
Zilver-sameet.

Ach, die der zinnen lust en de leedschuwe schoonheid haten,
Zonnen op wreede wraak,
Tanchlin te midden van zijn maten
Viel voor zijn zaak.

5

Hij werd vermoord, maar in 't klooster van den Heiligen Michel
Rijk door der vorsten gunst,
Werd naar zijn leer het leven spel
En schoone kunst.

Geen gaarden rijker dan hun hoven vol bontgloeiend fruit,
Geen koningshof zóó schoon
Nergens rustte een gast blijder uit
Dan in hun woon.

En wie door Brabant kwam, elk hoog heer en elk heerschend vorst,
Was dier monniken gast,
Zij schonken wijn voor ieders dorst
Als vorsten past.

Zij brouwden bruisend bier, bitter met zoete kop van schuim,
Bakten broos wittebrood,
Zij leefden ruim en schonken ruim
Aan elk in nood.

Zij kozen schepenen en schouten in der steden raad,
Wisselden wet en recht,
Machtig in schat, geducht in daad,
Door geen geknecht.

Zij waren vroom, maar meden daarom niet der zinnen vreugd,
Hun was de ziel niet meer,
Dan de Zin, zij drukten geneugt
Niet boetend neer.

Zij vierden Rubens met zoo menig gul en zwierig feest
Hij bleef maanden hun gast,
Bouwde een kerk uit in hunnen geest
Sierlijk en vast.

En zijne leerlingen, Van Diepenbeek, De Vos, Quellijn,
Brachten gul 't hunne bij,
Gedreven goud, zilver, satijn,
Hout en schildrij.

Jérôme Duquesnoy (lieve Meester, uw droeve dood
Brengt mijn lied tot geween)
Sloeg kerk- en grafmaal, schoon en groot
Uit marmarsteen.

Zoo werd hun huis een stad, hun prinsenhof een weidsch paleis,
 Waar elk in waardschap kwam,
 Die rijk en edel zijne reis
 Door Brabant nam.

Daar bloeide blijde en vrij hun leven, tot een Nieuwe Tijd
 Met nieuwe macht hen trof,
 En sloeg hun hooge heerlijkheid
 Tot stuivend stof. De abdij van Sint-Michel werd gedurende de Fransche revolutie verwoest.

6

Hoe moeilijk valt vaak de macht der Kerk voor zinlijke mannen,
 Zoo talrijk in de stad,
 Vergeefs gebreukt, gebrand, gebannen,
 Gebracht op 't rad.

Van Vlaandren en Artois kwamen zij, want op 't land min veilig,
 Scholen ze in de Stad saam,
 Zij preekten heilig en onheilig
 In éénen Naam.

Het verst ketterden buiten de ban van de Kerk de Kloevers,
Liefde en lust was hun deugd,
De dokjongens, de schoone boevers,
Dartel van jeugd.

Wel arm aan aardsche schat, maar rijker dan bisschop of koning,
Aan vreê, die beter baat,
Hemel en aarde zijn hun woning,
Vol schoon geraad,

Menigman bindt de vrees of hebzucht aan heerschende heeren,
Wat bond hun blijde jeugd?
De vriendschap en het vroom begeeren
Van vrije vreugd.

Zij leden liever veel dan dat ze anderen luttel leed,
Of nadeel zouden doen,
Zij schonken weg brood, bed en kleed,
In 't ruw seizoen.

Zij bouwden der weezen land en lag 't hunne waardloos braak,
Zij lachten, want de Heer
Brenge eenmaal elke goede zaak
Tot beter keer.

Zij gaven andren 't meest en namen zelf matig het minst
Van eigen geld en goed,
Verlies van weelde was hun winst,
Weldaad hun zoet.

Hoeveel zijn jong en schoon op 't brandend hout zingend gestorven,
Of lagen machtloos, naakt
Voor bijen, door verstoorde korven
Verwoed gemaakt.

7

Hun liefste was Joskijn, een jongen, die zijn vrome moeder
En vader vroeg verloor,
Vond nu bij elkeen als hun broeder,
Verheugd gehoor.

Hij gaf hun wat hij had: zijn schoonheid, zijn lachen, zijn lied
Dat zong de voogden stom,
Voor zijne gaven vroeg hij niet
Een gift weerom.

Hij dreef zijn heerden zacht, liever met lied en fluit dan slag,
Voor bijen zorgde hij,
Zocht zelf zoete buit heel den dag,
Gelijk een bij.

Hij bond de rozen langs hun klimhout, kweekte onder het glas
De vruchten zoet en broos,
Wist hij wel, dat hij schooner was
Dan vrucht en roos.

En als een makker in de klaarten van zijn oogen keek,
Tot zijn schuwe blik brak
Voelde hij 't hart van weelden week
Zóó zalig zwak.

En wist hij dan waarom hij dien Maat machtig zocht, Joskijn,
Bij 't werk en 't avondlied?
Vraag niet: zaligst, die zalig zijn
En vragen niet.

Ach: die der zinnen lust en de leedschuwe schoonheid haten,
En sparen klein noch groot,
Vonnisten Joskijn met zijn maten
Tot wreedten dood.

Zij kleedden hem naakt uit, spaarden geen plek geheim of teer,
Voor hunnen boozen moed,
Bonden hem voor de bijen neer
Vol honingzoet.

Maar weet gij, dat de bij zoo dankbaar is en zacht van aard?
Wordt zijn verzorger ziek
Of sterft hij, dan kreukt leedbezwaard,
Zijn gazen wiek.

Nu werden hun korven gestoord, zij stormen als een wolk
Op den naakten knaap neer,
Alle angels fel gelijk een dolk
Vol puntig zeer.

Maar ziet: zij kenden hem, zoo lief, zoo zacht, het was zijn loon,
Dat geen hem leed toebrecht,
Zij stemden met hun lief betoon,
Scherprechters macht.

En toen men hem ontbond, hoe stond hij schooner zonder wade
Dan in het schoonste kleed,
En sprak: 'Dank, u, die voor genade,
Streng recht vergeet.'

‘Maar geeft genade mede aan de makkers met mij verbonden,
In vreugde, werk en nood,
Waarom is onze vriendschap zonde,
Die voert ten Dood?’

8

En Brugge verviel: 't zand benarde nauw het krimpend Zwin,
Dat daaglijks minder mat,
Antwerpen werd door volst gewin
Der steden stad.

Waar koop- en kaapvaart schat bracht, het dokkers- en schippersgild
Versloeg den magistraat,
Die leden wreekten wreed en wild
Onrecht en kwaad.

Die goud gaarden (hoe was het niet schaamrood van des volks bloed)
Werden van roof beroofd,
Verloren Steen en stand en goed,
Handen en hoofd.

Zoo won het volk in macht, maar zijn kracht brak geweldig uit,
Buiten bestand en ban
Van weelde en wellust roofde elk buit
Die rooven kan.

Zij gaven gul gehoor, elk vreugdpreeker, elk zinnenwekker,
Wraker van recht en wet,
Wel 't meest van al de Dakendekker,
Een knaap: Loïet.

9

Zijn oogen zwartfluweel, wangen bloemrood, een bruine bengel,
Leden rank, rap en kloek,
Menig schilder maalde als een engel,
Hem op zijn doek.

Hij zag verbaasd, verheugd (was hij dit wel?) het kunstwerk leven,
En dacht: 'Zoo zalig schoon,
Een Engel van jeugd zal ik zweven,
Ter hoogste troon.'

En als hij glimlachend ging langs markten, havens en straten
Waarom deed dan zijn Droom
De vreemden stilstaan en zijn Maten
Zwijgen vol schroom?

Waarom, zoo vaak totdat zijn ranke gestalte verdween,
Bleef menig peinzend stil,
Of wendde zich onwillig heen
Weiflend van wil.

En als de knaap omkeek, hoe vaak in een vleiende blik,
Die snel brak, zag hij dan?
Hij look zijn oog, teedere schrik
Hield hij daarvan.

Dan 's avonds sidderend op zijne smalle legerstede,
Herdacht hij van den dag
Van menig makker lof en bede,
Smeekende lach.

Zond vader hem naar school, denkt gij, dat hij die vrijheid minde,
Niet van den schoolweg week.
Met menig maat kondt gij hem vinden,
In stad of streek.

Zij zwierven langs de wal, waar van schuit en schip waardloos goed,
Voor knaap schat, overschoot,
Kandy, kaneel en Oostersch zoet
Beschuit of brood.

De makkers in list en lust volleerd zonden hem aan boord
Om buit van scheepsgeraad,
Hij won met blik en lach en woord,
Schipper en maat.

En stal zijn handen vol, en bracht blij de buit aan zijn makkers
Voor het verworven geld
Schuimden en tuischten grof die rakkers
Op 't havenveld.

Hij was zoo lief, zoo slecht; of niet kok en kaptein het zag;
Wie sluit zijn oog niet graag
Bij zulk een blik en lieve lach
Zoo schuwe vraag?

Van zulk een lieven Dief, wie wordt er niet gaarne bestolen
En acht verlies gewin?
Vergoedt hij 't niet met half verholen,
Half stoute min?

Jongste makker van al had hij meer dan iemand geheim
Met schoone en schuwe maat
Zij leerden hem de zoete zwijm
Van 't zalig kwaad.

En was hij niet aan wal, aan boord, op zolders of in kelders
Dan zocht hij buiten 't best,
Zon, wind en zang, iets liefs en helders,
In weide en nest.

Of lag lang aan den dijk in 't zalig zonlicht achterover.
Wat hij door wimpers zag
Met luikend oog? Den blijden toover
Van zomerdag.

Hij ving in 't gretig oor van elken vogel 't vlugst geluid,
Triller, opslag en val,
En float met spitse lippenfluit
Het schoonst van al.

Het water sloeg zóó zacht, zóó lokkend tegen werf en wal
Daar staat hij zonnig-naakt
Met zijn makker... zij zwemmen al
Op stroom geraakt.

En 't water verliefd en verrukt door hun lust zonder schroom,
Streelt hun het siddrend lijf.
Wiegt beide makkers in een droom
Van vreugdebedrijf.

Die voor het morgenlicht, hun wegen namen door de poort
Keeren eerst na den val
Van de avond door geen vrees gestoord
Binnen de wal.

Loïet boog zijnen rug glimlachend voor geen pijn beducht
Van Vader, die grof sloeg,
Hij schreide niet, hij dacht: 'Ik vlucht
Toch morgen vroeg.

Totdat ik eens niet keer, en heel de wereld maak mijn Stad,
Elke haven mijn Werf,
En breid breeder dan één man mat
Der vreugden erf.'

Hij was zoo teer, dat hij nooit bloemen plukte en enkel at
Fruit dat van den boom viel,
Met zijn lieve voeten vertrad
Hij nooit één ziel.

En sleet zoet-zinnelijk zijn jeugdijaren met Peer den Breeder,
In luim en lust zijn maat,
Maar zóó teer niet, wrokkend en wreeder,
Drijvend naar kwaad.

Een jonge slager, die de dieren langzaam, langzaam doodt,
Woelt met tartende hand
Diep in de wonden, wellend rood,
Van 't ingewand.

Wat bond den lieven Knaap onscheidbaar aan dien schouwen rakker,
Die hem vaak kwelde en sloeg,
Vraag niet: Loïet was een lief makker,
Die gaf, nooit vroeg.

Totdat het leven ook zijne banlooze vrijheid vatte:
Aan het handwerk moest hij,
Te dekken daken, schouw en platten,
Met riet of lei.

En nog: vaak op de nok van een hoog huis schrijlings gezeten
Verloor hij zich in droom,
Van aarde en hemel ongemeten
Van Stad en stroom.

Wie meet der wallen maat en telt het tal der staatge straten
Mondend op markt en plein,
Waar heel den dag meesters en maten,
Bont bezig zijn?

Daar meert een schip aan wal, tot aan de breede boord beladen
Het dek nog volgetast,
Met zijde en zilver, hout en waden,
Kruiden en bast.

Hier schiet een zeiler uit, zijn wieken als een wit gepluimte
Sterk en strak op den wind.
Hij zoekt naar 't neevlig Noord de ruimte
Verkleint gezwind.

Hoe laag ligt nu het land, hoe langzaam gaat het bont gewemel
Van ruiter en gerij
Onder den mateloozen hemel
Zijn blik voorbij.

Hij dacht: 'Daar vliegen zij, de zwaluw, leeuwerik en lijster,
Meeuwen wit als wolkschuim,
Zij worden nooit hun wegen bijster
In 't baanloos ruim.

Als vogel vliegt mijn hart, maar in de dagelijksche ban
Van 't werk bindt vader mij,
Was ik als vogel arm een man,
Maar vogelvrij.'

Totdat zijns vaders stem brak van die droom kristallen pracht,
'Voort dagdief, luie gast,
Die dwaalt des daags, en allen nacht,
Uitzwerft en brast.'

Dan schrok de schuwe knaap, maar dwaalde voor de nacht neerdaalde
Toch door 't havenkwartier,
Waar vreugd uit donkere oogen straalde
Vond hij vertier.

Lokte met lied en lach straatmakers en jonge matrozen,
Hij bond hen tot een stoet.
Zijn vreugde deed hun wangen blozen
Hun hart werd gloed.

Hij vroeg: 'Waarom is vreugd toch een zonde en moeten gescheiden
Der mannen ziel en zin,
Gelijk van God min ik hen beiden
Met eendre min.

God was het, die den mensch zijn vreugdzoekende zinnen gaf
 Is 't geen ondankbaarheid
 Dat men in boete, ban en straf
 Zijn dagen slijt?'

13

't Geschuimte van de straat wordt in havenstad noô gedrongen
 In maat van recht en wet.
 Wel menigmaal, machtig bedwongen
 En recht gezet,

Verbraken zij 't bestand, sloopten schepenbank en schavot,
 Wierpen den wreeden beul
 Hans, geschopt, geschonden, bespot
 In de vaartgeul.

Niet één man wilde beul meer zijn, dat niet hun wreede wraak
 Op zijn lijf neerviel,
 Eindlijk één, gebracht tot zijn taak
 Door goud: Machiel.

14

Een scheepsroeier, Herman, door zijn kracht en schoonheid vermaard,
Had menig man gekweld.
Gestraft werd hij met pronk en zwaard
Op 't Galgeveld.

De wreede Peer verlokte listig den lieven Loïet
Met zijn lachende maats,
Den zatten zin op moord gezet,
Ter Galgeplaats.

Het volk schoolde om 't schavot, schold en schond de beul met zijn knechten,
'Recht zonder martling thans
Zoo niet, wij zullen u wel rechten
Als eenmaal Hans.'

Wee, wee, Machiel sloeg slecht en had eerst met maatloos gemartel
Herman zijn hals gekloofd.
Peer op 't schavot.... sloeg blind en dartel
Den beul het hoofd.

En hief het honend hoog: het volk juichte om den wilden maat,
Die schreide: 'Goed om goed,
Zóó wreekt het volk der beulen kwaad
Met beulenbloed.'

15

Hij werd gegrepen en gevonnist door een streng gerecht
Maar 't was keur van de stad,
Dat wie beul wilde zijn of knecht
Genade had,

Beneden twintig jaar; hij was achttien, dus werd hij maat,
Bij 't meest geschuwde vak,
Die gaarne brandde en kneusde en slaat
Geeselde en brak.

En zwoer verheugd zijn eed, dat hij nú noch ter eenge tijd
Naar ander werk zou staan,
Verloor zijn gildrecht zonder spijt,
Zijn naam voortaan.

Verliet zijn ouders, want was voor verwant en vrienden dood,
Deelde saam met den beul
Gislain Géry werk, wijn en brood,
Smaad, schande en heul.

Hij was gelukkig en schertste tegen schuchterder maats:
'Eén is elke doodssnik
Zij praten steeds dezelfde praats
Als ik hen stik.

En een gemarteld man schreeuwt luider dan een varken niet
En is zijn schuld soms min
Mijn schuld meer dan van wie wild schiet
Dartel van zin?

Ik win mijn brood en wijn zoo eerlijk als maar iemand wint,
En drink ruimer dan één
En wie mij niet als beulsknaap mint
Ga smadend heen.'

Wat bond den schuwen knaap aan dezen schrikkelijken rakker
Wiens scherts scherp oversloeg?
Vraag niet; Loïet was een lief makker,
Die gaf, nooit vroeg.

Hij scheidde van Peer niet, schuwend, angstig en toch bekoord,
Door hem en zijn twee maats
Zoo sterk als Peer, zoo spotsch met moord
En Galgeplaats.

16

In Antwerpen had de beul (baat voor zooveel hem ontzegd)
Herberg voor man en meid,
Hij was vrij van toezicht en recht
En sluitenstijd.

Wie schuimen daar te zaam? Matrozen met hun slinksche maten
Roovend met rappen slag,
Doffers en dieven, onverlaten
Schuw voor den dag.

Wat wonder, dat Gislain als waard bediende menigmaal
Van wijn en bier bij 't spel,
Dien hij dan dient met pek of paal
En vilt het vel.

Wat trekt de bandlooze bende altijd naar zijn herberg heen
Open tot het dag-uur.
Als elk sluit op klokslag van 't Steen
En dekt zijn vuur?

Vraag niet: uw Vriend, uw waard, weet ge of hij u niet later beult,
Voor weinig geld verkoopt,
Beschermer schijnt, met haters heult,
U striemt of stroopt?

De beul is beul, maar 't Recht laat zijn huis open heel den nacht
Door tot den dageraad.
Zijn scherts is scherp, zijn schuimbier zacht
Géén schenkt zóó laat.

En wie langs wal en werf dwalen naar roof of om gewin
Werken tot ochtendtijd,
Komen vermoeid zijn herberg in
Als geen meer slijt.

En vinden voor het vuur altijd matrozen met hun makkers
Bij spel en spot en bier.
De beul schaft met zijn jonge rakkers
Een fel vertier.

17

Een avond lokte Peer mee naar de beulsherberg, Loïet
Zoo zinnelijk en teer.
Hij dacht: 'Die daar gelagen zet
Ziet licht hem weer.'

En schertste: 'Meester, schenk hem wijn als bloed zoo dier en rood,
Wellicht schenkt ge eens als wijn
Zijn schuimend bloed of doet hem dood
Met trage pijn.'

O, toen Gislain Géry den knaap zag, zijn mond rillend teer,
Zijn roosbloeiend gezicht,
De zwarte wimpers trillend neer
Voor vuur en licht,

Zag hij toen, dat die knaap, te ver verleid door zoeten zin
En vreugde zonder duur,
Zou boeten vreugde en vrijen min
Met langzaam vuur?

Hij lachte toen Peer schertste: ‘Welkom in mijn herberg, maat,
Dáár ben ik beul, hier waard,
En schenk schertsend, daar straf ik kwaad
Met strop en zwaard.

En wat is mij wel 't liefst? Gaarne schenk ik een jong gezel,
Zijn maat van 't zoete nat,
Niet minder graag, dat ik hem kwel
Met rek en rad.

Wat zijt gij lief en schoon en schuw, drink uit mijn eigen beker,
Wie schoon is dien ik graag,
Nooit trof een knaap mijn hart zóó zeker
Als Gij vandaag.

Nog liever kwelde ik u met tang en touw, met klem en knel
Elk lid geheim en teer,
Verboog uw beendren, schond uw vel
Met vinnig zeer.

Drink wijn, dien ik u dien. Wie zegt, word ik niet eenmaal heer,
Van uw gemarteld lijf?
Waarom ontsteld? Vrees kans noch keer
Noch vrij bedrijf.

Schrik niet. Ik scherts. Maar 't Leven schertst niet. Dat geeft elk zijn loon,
Mij smaadt, u heerlijkheid,
Gij schuwt mij nu, licht schend 'k uw schoon
Te mijner tijd.

Hij drukte aan zijn wild hart den doodelijk-verschrikten knaap,
Luid-brekend viel zijn lach,
Het bloed sloeg door zijn purpren slaap
Maatloozen slag.

Maar plotseling vermoeid van zijn barre baldadigheid
Riep hij: 'Peer: laat hem uit,
Zoo schuw, en schoon, te rijpen tijd
Maak ik hem buit.'

Hij wankte krank het huis des beuls uit, de lieve Loïet,
Droefschreiend, dat zijn maat,
Peer, zóó zijn zinnen hield gezet,
Op spel en kwaad.

Toch verliet hij hem niet, maar bleef getrouw, schoon dikwerf schuw,
Voor taal en wreede macht
Biddend, dat hij zijn maat, zóó ruw
Tot inkeer bracht.

Wat bond den schuwen knaap aan dezen schrikkelijken rakker,
 Die schimpend schertste en sloeg?
 Vraag niet: Loïet was een lief makker,
 Die gaf, nooit vroeg.

18

Zoo teer en zinnelijk zocht hij en vond overal vreugd:
 Een lieve lach, een lied,
 Zomer en zon hielden zijn jeugd
 Vrij van verdriet.

Hij was zoo lief, zoo goed, hij peinsde: 'Dat ik ieder bracht
 Keer in 't gemoed en elk
 Zijn leven dronk als zoog hij zacht
 Wijn uit een kelk.'

19

't Was rijke tijd voor wie, zoet-zinnelijk de Blijde Tochten
 Van kerk- en landsheer zag,
 Zij spilden wat de jaren wrochten
 Op eenen Dag.

Geen stoet of Loïet zag hem vreugdsiddrend, vorst noch prelaat
Voelde eigen trots als hij
Hun trots genoot, van hoon en haat
Was zijn hart vrij.

Zijn blik streefde fluweel, alsof zijn zachte hand het streefde,
Dan huiverden zijn huid
En oogen van die weidsche weelde,
Der droomen buit.

Waar zoete muziek klonk, genoot zijn ziel, der zinnen slaaf,
Maar ook der zinnen Heer,
Die ruim geniet van elke gaaf,
Langend naar meer.

Hij dwaalde door het veld en zocht geen weg en altijd schooner
Was 't pad langs beek en boom.
Een dakendekker, een daglooner
Rijk in zijn Droom.

20

Toen Albert Dürer kwam in waardschap bij Arnold van Lier,
Burger in een paleis,
Die koningen gaf vrij kwartier
Naar keizerswijs,

Noodden de schilders hem in 't huis van het Sint-Lucasgild
Gehaald met toortsentocht,
Zij schonken voor ieders dorst mild
Zoetschuimend vocht.

En hoe de Knaap genoot, die nooit één man zóó zwierig zag,
Hoofd hoog, de oogen koel, klaar.
De fakkels brandden nacht tot dag
Van geuren zwaar.

Met fakkeltocht terug: wat voller toen de vreugden bloeiden,
Hoe zag de Knaap 't verschil
Van tocht en tocht, hun oogen gloeiden
Nu mild, toen stil.

En menig strakke mond had zich tot losse lach ontspannen,
O, wonderzoet gezicht
Van zooveel vreugdvierende mannen,
In 't zonnig licht.

21

Zoo werd zijn dag een droom en zijne droom een klare dag
Wat was wel schooner licht
Dat bij 's daags van zon of 's nachts zag
In droomgezicht.

Hij waakte en dacht: 'Is 't droom?' Hij droomde en dacht: 'Is dit geen waak?'
'Of zijn droom en daad één?
Wie beiden bindt, doet zijne taak
Zoo schoon als geen.

De droom verheugt het werk en voor God is het menschenplicht
Te genieten van vreugd.
Hij wilde 't leven lief en licht
Een eeuwge jeugd.

22

Het weeldrig Rome niet, waar de Pausen hun heiligheid
Stelden in dienst der kunst
Gaven verdreevnen veiligheid,
Woon, werk en gunst.

't Was Luther, die kunst haat, hij leeft in een gekalkte cel
Vier wanden, vloer en dak,
Die Holland maakte tot een hel,
Landsvrede brak.

Stoorde 't licht levensfeest, zijn kerkleer zette in bare brand
Het rijk van streek tot streek,
Wie vrijheid leerde werd verbrand,
Geleerde of leek.

Jan Eick en Vaes het eerst: gebonden beiden aan één paal
Boven vuur van één vlam
Loofden zij God met blijde taal,
Die hen 't eerst nam.

Gebreukt, gebrand, gezakt werd menig, met gespleten tong
Gejaagd buiten de ban
Van stad en staat: de pijn bedwong
Elk strijdbaar man.

Men brandde hun langzaam 't lijf en vloekte: 'Eeuwig in de hel
Brande uw ziel in het vuur
Gelijk uw lijf nu met gekwel
Van trage duur.'

23

De lieve Loïet leed en dacht: 'Is dit voor Godes min,
Al haat en hoon en zeer?'
Hij droomde ziel en zoeten zin
God bei ter eer.

En 't werd zijn lief geloof: 'al liefde en lust buiten één ban
Van leer en nauwe nijd,
Geniete wat genieten kan
Elke man zijn tijd.'

Hij dacht (gij dwaze knaap!) Luther steun voor zijn lieve leer
Van vreugden zonder erg,
Reisde vroom met een Hessisch Heer
Naar Wittenberg.

Een rusteloze Tijd: straatrovers en ridders beloeren
Reizigers overal.
Langs elke baan drijven de boeren
Hun tartend tal.

Kometen aan de lucht; een hand met een felstralend zwaard
Half geel en half bloedrood
Dreigt naar het onheil onzer aard
Met ziekte en dood.

Die krom dienden staan recht, smeden hun ploegschaar tot een wapen,
In hand, die krampt, geducht,
Zij jagen ridders, ruiters, knapen
Op losse vlucht.

Zij sloopten sterkte en stad, waar zich een edelman verborg,
Haavnen elk heerlijk huis,
Maar sparen met gewijde zorg
Der kleinen kluis.

Luther vloekte hen fel: der Heeren weermacht sloeg hen neer,
Die niet werden gedood,
Dienden weer krom na korte keer
In naakte nood.

Hoe wreed viel nu de wraak, met zwaard en zweepen, klem en kogels,
Werd menig man gekweld.
Zijn lijk, o scherts, tot schrik der vogels
Op 't land gesteld.

De lieve Loïet leed en dacht: 'Is dit dan Godes min,
Haat en heillooze spot?'
Hij droomde ziel en zoeten zin
Gelijk voor God.

24

Hij kwam tot Luther en Melanchton, en sprak van zijn leer
Met stem en oogen blij:
'Ziel en zin beiden God ter eer
En beiden vrij.'

Hij vroeg: 'Meester is 't voor God geen tartende ondankbaarheid,
Dat wat tot aardsche baat
Zijn gunst den zinnen heeft bereid
De ziel versmaadt?

Waarom is Zonde dan de min, die maatloos koost en kust,
Waarom is boete deugd?
Waarom schaamt zich voor 's harten lust
De blijde jeugd.

Waarom, waarom zijn met bitteren strijd altijd gescheiden
Der mannen ziel en zin
Gelijk van God min ik hen beiden
Met eendre min.'

Maar Luther haatte hem, lieve dwaas, dat Gij anders dacht,
Hij leert, dat aardsche lust
Hemelsche rooft, hij vloekt uw pracht,
Die koost en kust.

Hij schreide: 'Tart mij niet, als Satan mij tartte, gij bengel,
Met uw onheiligheid,
Die lief en lokkende als een Engel
De Duivel zijt.'

Hij joeg hem honend voort: schreef naar Antwerpen een libel,
'Loïet is een valsche adder,
Tusschen rozen, vrees zijn lief spel,
Als een zwart zwadder.'

25

Hoe droef ging de knaap nu, keerende wegen naar zijn stad,
Door 't land verbrand en braak,
Maar die geen haat in 't lief hart had,
Want recht zijn zaak.

In laten avond lag hij starend naar der sterren pracht
Zij stegen, daalden neer.
Hij dacht: 'Hoe hoog is Godes macht,
Hoe klein mijn zeer.'

26

En ziet: zijn trouw won maats in macht en tal: hun vlotte vreugd
Vloeide als een volle bron.
Voor menig werd hun blijde jeugd
Lijk lentezon.

En wie verdord zich boog, bloeide als een jonge voorjaarsboom,
Weer uit in Loïets pracht.
Hij maakte tot Daden zijn Droom
En Daad tot macht.

Schooner dan Tanchelin ging hij met zwier langs markt en straat
Door duizenden geleid,
Geliefd, geloofd, maar ook gehaat
Met wreed verwijt.

Want wie der zinnen lust en de leedschuwe schoonheid haten
Zagen met wederzin,
Eenen Knaap winnen zooveel maten
Door zóó veel min.

Het onheil won: pest maaide mannen neer in stad en land
Als garven zonder tal
Tot driemaal bracht een bliksebrand
Een Kerk ten val.

Maarten van Rossum toog met benden buiten ban en tucht
Roovend uit kerk en schuur.
Hij keerde stad, dorp en gehucht
Met zwaard en vuur.

Verkocht als slaven op jaarmarkten Brabanders en Vlamingen,
Spoelde als water hun bloed,
Hij trok sneller dan alle ramingen,
Als storm verwoed.

De priesters preekten 't wraak van God voor de leer van Loïet,
Die maatloos makkers won,
Zoodat op wreeder recht en wet
De Landgraaf zon.

27

Schooner dan Tanchelin werd Loïet door meerdren geleid,
Hij strooide lachend rond
Als bloemen 't woord van zaligheid
Uit rozenmond.

Hij trok de knapen uit hun school, hun herberg, hun werkplaats
Mede in zijn zonnestoet
Zette met lied en lach den maats
Het hart in gloed

En arm en rijk volgden luisterend naar zijn lieve leer
Van vreugd voor ziel en zin
Hij bracht in elk gemoed een keer
Naar blijde min.

Hij werd een Dichter, die met zijn liederen als een band,
Verblijde makers bond
Zijn koozend woord, zijn zachte hand
Maakt ziek gezond.

Hij lachte, nog een knaap, maar lach, die maakte machtloos-mak
Wraak van menig sterk man,
Met zijn liefkoozend woord verbrak
Hij band en ban.

En bracht den hoogsten heer in vriendschap tot den heerdenhoeder,
Verbrak haat, wraak en trots,
Maakte elken man des naasten broeder
In liefde Gods.

En leerde: 'God wil niet, dat een vroom man het heerlijk lijf,
Dat de heilige ziel draagt
Verderft, verdrukt in rouwbedrijf,
Vast, boet en klaagt.'

En leerde, dat God niet mannen hun zoete zinnen gaf
Om hen, zóó zacht, zóó teer
Te drukken door klacht, boete en straf
In dorheid neer.

28

Hij droeg zijn kleeren van fluweel en stijfstaand goudbrocaat
Siersteenen zonder tal
Langs de boorden van zijn gewaad
En plooienva.

't Was Christoffel Hérault, steensnijder en metalensmid,
Die voor zijn vorstelijk kleed,
Het goud goot en de gave snit
Der steenen sneed.

29

Gislain Géry dacht lachend: 'Niet om preek of pracht, maar om
Wat uw bent geheim bindt
Maak ik uw lachenden mond stom,
Uw oogen blind.

Geen dien ik het liever doe dan u, schoone en schuwe ketter,
En uw goud- en steensmid.
Ik breek u traag en knel te pletter
Graag lid na lid.

Ik vorsch naar het Geheim van uwe vriendschap... of nog beter
List maakt licht mijn verraad,
Ik zend veinzend den wreeden Peter,
Mijn beste maat.

30

Op loon belust, op wreed werk, kwam met list de schouwe Peer
Tot den lieven Loïet
Zeggend, dat hij mede op zijn leer
't Hart had gezet.

En sprak vleiend: 'Loïet, mij gruwt van de onontkoombre taak,
Had ik op het schavot
Toenmaals gekozen rechte wraak
Boven 't beulslot.

Maar als ik nu 't beulswerk niet trouw verricht, wordt nog voltrokken
Mijn straf van pronk en dood,
Dus doe 'k mijn werk met wroegend wrokken
Voor bitter brood.'

Loïet juichte en loofde God, dat die hem den ruwsten rakker
Als een bekeerde zond,
Hij bracht hem, een herwonnen makker,
In hun verbond.

Zij leden om zijn lot: gebonden door een gruwbren eed
Was hij beul levenslang,
Maar leed zelf, wat hij andren deed
Met touw en tang.

En schreide: 'Meer voel ik dan de man zelf zijn fel gemartel
Met water, vuur en lijn,
Zijn kramp, zijn schrei, zijn scherp gespartel
Doet meest mij pijn.

Nu kom ik hier om troost en liefde: ik een gemeden rakker,
Dien niemand koost en kust,
Alleen Loïet, mijn zoete makker
Gaf mijn hart rust.

31

Dan verwilderde hij listig hun weelden zuiver-zoet,
Doel van zijn valsch verraad.
Hij kweekte in hun harten een gloed
Van kwellend kwaad.

En bracht dan naam en daad van ieder voor het streng gerecht,
Ontving zijn gouden loon,
Op menig werd de hand gelegd,
Ach: jong en schoon.

Zij werden weggevoerd naar 't vaste kasteel van Vilvoorde
Voor het scherp onderzoek
Met water, vuur, trekkende koorden
Niet één zoo kloek,

Of uit schreienden mond braken Peer en Géry bekenntnis
Van zonden zoet en snood.
Zij werden voor heillooze schennis
Gestraft met dood.

Herauld de Steensmid werd het eerst van 't rijk leven beroofd,
Die steenen sleep vol licht
Werd nu 't lief ooglicht gedooft,
't Hoog hoofd ontwricht.

32

Loïet het laatst en wreedst: daar hij lokkend hun reien voerde,
Werd hij voor smart en schand,
Gislain ter vreugd, die peinzend loerde,
Gestraft met brand.

Geen man, die ooit den dag zóó liefhad en van 't ochtendrood
Tot avondrood en blauw,
Zoo zalig ieder uur genoot
Der vreugd getrouw.

Een man van zooveel min en zoo zoet-zinnelijke leer,
Verliefd op jok en jeugd,
Boet nu met langzaam-brandend zeer
Zijn vrije vreugd.

Verlaten in den Nacht leed zijn ziel om het lieve lijf,
Dat Géry schenden zou
Met teerste kunst van zijn bedrijf,
Tang, vuur en touw.

Zijn zachte handen koosden alsof hij een ander was
Elk lid geheim en teer.
Hij schreide bang: 'Nu brandt mij ras
Vuurvljmend zeer.

Ik, die de volle schat van ziel en zin aan velen gaf,
Bracht heil in menig nood,
Vind nu gehoond, gehaat, mijn straf
In wreedste dood.

Maar nog: mijn hart, houd moed, beleid uw vreugden niet als zonden,
Hopend op wat genâ,
Wie heeft in blijdschap ooit gevonden
Uw wederga.

En tel ik dan mijn vreugden, mijne makkers nooit genoeg,
Bitter gebracht ter dood,
Dan draag ik licht, gelijk ik droeg
Eens vreugd, nu nood.

Brengt mij nu smaad en haat eerst pijniging, dan dood door 't vuur,
Wat ik eenmaal genoot
Ontneemt mij tot het uiterst uur
Geen vrees voor Dood.

Gislain Géry, die loerde tot ik in uw handen viel,
Wat deert uw vuur, uw spot?
Gij kwelt maar 't lijf: de vrije ziel
Stijgt op naar God.'

33

De dag van zijnen dood: zoo zonnig-schoon in het laat najaar,
Dan luwt de lucht zóó zoet,
En vochtig en van fruitgeuren zwaar
In volsten gloed.

Had dan het Jaar al zijn laat schoon voor dees' doodsdag bewaard?
Loïet waakte uit een nacht
Als dag klaar: door geen leed bezwaard
Liet hij geen klacht.

En brak zijn laatste brood en sprak getroost zijn laatste beê:
'Nu ben ik ver, straks na
Mijn God, Uw heil, ter doodenstee
Getroost ik ga.'

34

Hij ging en langs den weg van de Stad naar het Galgeveld
Riepen vijanden vuil,
Zijn vrienden door doodvrees gekweld
Hielden zich schuil.

Hij zag, hij hoorde niet: hij staarde naar het hemelsch licht
En dronk het blinkend blauw
Met een zalig-lachend gezicht
Zijn leer getrouw.

En dacht: 'Het is Gods wil en wet, dat mij het trage vuur,
't Lief lijf verbrandt als riet,
Maar ook, dat ik in 't uiterst uur
Zijn zon geniet.'

Zijn lippen trilden. Niet van angst, maar van de zoete geur
Van lommer, ooft en hooi,
Nooit zag hij de aarde in volle kleur
Zoo mild en mooi.

Hij schreide zacht. Maar niet uit vrees voor den beulenden brand
In hemelsch, helder licht
Zag hij zijn jeugd, zijn stad, zijn land
Een droomgezicht.

En lachte nog schreiend: zat hij niet op een hooge nok
Boven de huizen uit?
Zag hoe een vlucht van vogels trok
Naar 't zalig Zuid.

Zag hoe een schip aan wal vastmeerde en hoe een ander vaart
Naar 't vrije zeezwin nam,
Hoe menig wagen, schatbezwaard,
De poort inkwam.

35

En toen: een knaap voor straf van ban en boete niet bevreesd
Trad troostend op zijn pad
Hij had eenmaal van velen 't meest
Hem liefgehad.

Zijn woord was: 'Lieve Meester, vrees nu niet den wreeden dood
God gruwt het leven meer
Van wie vreugdschuw, haatverhit, snood
U doen dit zeer.

O, weet, dat menig Maat vandaag uw lot schreiend gedenkt
Mijn Meester, lief en schoon.
Maar ook, wie thans u schendt en krenkt
Vindt eens zijn loon.

Vergun, dat ik naast u, den laatsten van uw wegen ga
En, is het weinig loon
Aan 't veile volk, zonder gena
Mijn liefde toon.'

Zij gingen hand in hand. Loïet trad lachend op 't schavot,
Bereid voor 't brandbedrijf.
Gaf zijne ziel den goeden God,
Den beul zijn lijf.

36

En dacht: 'Eens lag Joskijn der bijen buit in band ter aard
En zij spaarden hem teeder
Maar geen mensch, die zijn makker spaart
Dan dieren wreeder.'

Toen hij gebonden stond, hoe zag hij weer dien wreeden Nacht
Van wijn en lust en twist
Dat Peer hem bij den beul inbracht
Met lagen list.

Toen hief Géry Gislain zijn beker en sprak: 'Schuwe maat
Zóó lief, zoo schelmsch en schoon,
Eens geef ik u voor 't zoetste kwaad
Het bitterst loon.

Ik zal het langzaam, langzaam doen want 'k voel als vreugd mijn taak
Wanneer de blijde jeugd,
't Schavot bestijgt en voelt mijn wraak
Voor te veel vreugd.'

Loïet schrok uit zijn droom: het was Gislain teeder en wreed
Die hem voor 't brandbedrijf
Ontblootte tot het laatste kleed
En streelde 't lijf.

En koosde en kwelde hem en sprak: 'Thans ben ik eenig Heer,
Van wat gij me eens onthieldt
En zie met vreugd en smart hoe 't zeer
U traag vernielt.

Nu zet ik u op een stapel van vochtig-geurend hout
Uit den wind, dat de rook
Wegwaait en gij niet snel verflauwt
Pijnloos, door smook.'

Hij koosde hem voor 't laatst, toen stak hij een langzame brand
Van vochtig-geurend vuur,
Dat traag-stijgend het lijf aanrandt
Met wreedste duur.

Hij leed zoo zeer, Loïet, hij schreide tot de jonge rakkers:
'O, stook de stapel aan.'
Maar fel gebood de beul zijn makkers:
't Vuur traag doen gaan.'

Vervloekend hief Loïet zijn brandende handen naar boven
En riep: De beul te Brussel,
Zal U, Gislain, 't wreed leven rooven
Met koorde en bussel.

Hij stierf en 't werd vervuld: Gislain verloor voor wreeden moord
En matelooze schand
Zijn leven te Brussel door 't koord
En werd verbrand.

37

ENVOI AAN Georges Eekhoud.

Meester: dit is uw Boek; door zijn schatrijke kunst bekoord
Zingen mijn liedren 't na
Maar 'k weet: uw woord vindt in mijn woord
Geen wederga.

Mijn lied bezingt Loïet, die trouw aan zijne zoete leer,
Lachend op 't schavot trad
En duldde zonder wroegen zeer
Als nooit één had.

Hij stierf, maar sterft niet elk langzaam, die vindt zijn blijde lust
In ziel- en zielenmin?
Die werkt en waakt en bidt en kust
Gelijk van zin.

De weg is lang van de Stad naar het volkvol Galgenveld
Hoe velen roepen vuil!
De vrienden blijven voor wat geld,
Eer en goed, schuil.

Maar dan: een knaap voor straf van ban en boete niet bevreesd,
Treedt troostend op ons pad.
Hij heeft eenmaal van velen 't meest
Ons liefgehad.

Zijn woord is: 'Lieve Meester: vrees nu niet den wreeden dood
God gruwt het leven meer
Van wie vreugdschuw, haatverhit, snood
U doen dit zeer.'

En als een knaap ons troost, wie stijgt niet lachend op 't schavot
Bereid voor 't wreed bedrijf.
Geeft zijne ziel den goeden God
Den beul zijn lijf.

Sophocles en de jonge slaaf. Ziet 'Hellenica' door Pierre Quillard in de Mercure de France van April 1900.

1

Sophocles, Dichter van Antigoné,
Voerde schepen over de Grieksche Zee
Als strateeg van Athene tegen Lesbos,
Maar de Vader van den Wind was hem tegen.
Die zijn schepen uitdreef langs vreemde wegen
Stormvluchtend in de noodhaven van Chios,
Verslagen en gehavend, averij
Leden zij veel, aan masten, bint en zeil
Wel vlijtig hersteld, maar toch spijt'ge wijl
Ging zonder strijd, met rust en feest voorbij.
Sophocles was daar de vriend van Hermésilaos.

2

Die macht van goud en zuiver zilver had
Werkslaven en schoone slaven, een schat
Hartenverleidend en hartenverlustigend
Liefste van allen was een jonge slaaf
Uit Voor-Azië, weinig meer dan kind,
Gelijk van Goden was zijn schoonheid gaaf
Als hemelmuziek zijn stem, die berustigend
Machtge Vriendschap bezong, steeds goed gezind,
Door zijn meester meer dan één vriend bemind,
Altijd lief dienend, maar menigmaal schuw
Voor blik van oogen en woorden streelend of ruw.

3

Als Hermésilaos gastvrienden had
Mengde nooit een ander dienaar in 't vat
Weelden van wijnen gelijk hartstocht rood
Of geel als goud, geen ander dienaar bood
Bekers te drinken, want geen jongen hief
Wijnschaal zoo schoon, zoo schuw, zoo godlijk lief,
De Vrienden juichten, die hunnen gastheer
Vriend'lijk benijdden om zijn goud en goed,

Maar benijd werd Hermésilaos meer
 Om zijnen jongen slaaf, zoo bloeiend teer,
 Die zoo lief diende, wiens lach was zoo zoet
 Als lichtschuimende wijn voor het bedroefd gemoed.

4

De vrienden lagen in de weidsche zaal
 Vriendschap genietend aan het avondmaal
 Waar schoone slaven dienden drank en spijs
 In vaatwerken van een onschatbren prijs
 Vruchten boden van menig vreemden gaard,
 Rozenbloemen verwelkten geurig, luw
 Woei de warmte van 't houtvuur in den haard,
 En hoe de kleine slaaf nauwlettend zat
 Wachtend wie wijn vroeg uit het koele vat,
 Dan droeg hij de drank aan blozend en schuw,
 Bood hem te drinken wijl hij knielend boog
 En donkerder bloosde wanneer zijn oog
 In de oogen van een Vriend de Vriendschap had ontwaard.

5

Menigmaal had Sophocles wijn genomen,
 Die leven, 't lied, wijn en vrienden liefhad

Verheugd sprak bij tot Hermésilaos
 Nadat de kleine slaaf weer was gekomen
 Met de schoone schaal vol schuimbloeiend nat,
 ‘Hoe juist zegt het de Dichter Phrynikhos
 Van een jongen vriend: *‘t licht der liefde gloeit
 Over zijn wangen als morgenlicht bloeit
 Aan den hemel met donkerroode blos!’*
 De schoonheid van mijn tooneelspel wordt dood
 Geschenen door uwen jongen genoot.
 ‘t Is goed. Eén lied, dat 'k voor hem heb geschreven,
 Late mijn naam en zijn schoonheid onsterflijk leven.

6

Hij riep den jongen weer met wijn, de Dichter
 Die starend voor het luwe haardvuur stond,
 Zeggend: ‘Mijn hart is droef, dat geen vreugd vond,
 Bij vrienden, geen liedren, maak mijn hart lichter
 Van leed door uwe schoonheid en den wijn.’
 Ach, toen de kleine slaaf de schaal bood zag
 Hij dat er een stroostofje op den wijn lag.
 Beschaamd en verward wilde hij met zijn
 Vinger het vuiltje van den wijn wegtippen,
 Hij liet de schaal haast uit zijn handen glippen.

Maar Sophocles vertroostte hem met lach
 En lof: 'Ieder weet, dat Gij zeer goed dient,
 Blaas het er maar af met uw rozenlippen
 En voor zalige straf, begeer ik u tot vriend.'

7

De kleine slaaf blies naar den schaal gebogen,
 Zijn luwe adem woei den witten wijn vol
 Zilveren spiegeling, zijne donkere oogen
 Gloeiden open, wyl hij zijn wangen zwol.
 Tot Sophocles ontroerd en opgetogen
 Over den wijnschaal heen hem snel verrastte
 Met kus van mond op mond; witte wijn plaste
 Terwijl de jongen weerloos in zijn handen
 De dure schaal houdend naar hulp uitkeek.
 Maar ach: allen lachten, gastheer en gasten,
 Zijn lippen trilden, zijne wangen brandden
 Toen hij zoo schoon, zoo schuw, hunne blikken ontweek.

8

De vrienden juichten en de Dichter lachte
 Zeggend: 'Gij weet, van mij zei Pericles

Dat ik een slecht strateeg was, maar een les
In strategie heb ik u hier gegeven,
Die zulk een schuwen jongen kon betoovren
Met zachte list is zeker ook bij machte
Het Lesbisch land in opstand te veroovren.
't Getij loopt goed. De vloot is ree. Geheven
Wordt morgen ieder anker. Moge elk schip
Stormen ontzeilend en veilig voor klip
En stroom en vijand in de zege deelen.
Roept den jongen weer binnen. Geeft mij wijn.
Mijn hart is blij. Laat ons zingen en spelen
En tot de morgen bloost verheugde vrienden zijn.

**Escal-Vigor.Ziet: ‘Escal-Vigor. Le comte de la Digue’. Roman door
Georges Eekhoud. Uitgave van den Mercure de France.**

I. HET EILAND EN HET VOLK.

Waar Westenwind stormend in volle kracht is,
Boomen op de duinen buigt en verkromt,
Golven schuimbont drijft en donker-gedromd
Dreunend verwerpt over de doffe stranden,
Ligt bloeiend en schatrijk 't eiland Smaragdis
Voor de duinkusten van Kerlingalande.
Boven de eeuwige zee de lage lucht
Waar wind de wolken in rustlooze vlucht
Wisselend drijft, dan daalt de regen grauw
Rustig en ruischend over het vochte eiland
Geen streek heeft zulk een pracht van welig weiland,

Of korenvelden zóó loonend van bouw,
Of gaarden zóó welig van bloem en vrucht.
Als de regen optrekt bloeit de open hemel blauw,
En hoog, die bouwt zijn heldren afgrond neder
Diep in de zee, en de zee spiegelt weder
Waar zon wit blinkt in 't bont en blauw gewemel,
De klare glimlach van Gods heilgen hemel.
Regen en zon: zoo wordt het grasveld geurig,
't Graanveld vol meer dan zijn goudgewicht waard,
De vruchten worden rijp in weelgen gaard
De mannen kloek, oogen hel, wangen kleurig.
Er zijn geen jongens zoo schoon op Gods aard
Als jonge Smaragden, wien volle vreugd
Over vrijheden van 't leven verheugt,
Wier levenslicht geene schaduw bezwaart
Terwijl de weelde van verblijde jeugd
Rillende door hun slanke leden vaart.
Het volk: voor eeuwen was het heftig, heidensch,
Keltisch en Britten, maar verdeeld door twisten
Spilden zij hun weermacht, na jaren strijdens
Werden zij neergeworpen door de Christnen
Wrekend den Dood van den Heilgen Olfgar
Want hem kwelden de Kelten met gemartel
Van verfijnde pijnen en met een dartel

Spelen van langzaam-vermoordend gesar.
In de kerk van het hoofddorp Zoutberginge
Hangen schrikwekkend schoon de schilderijen,
Waarop Dirk Bouts dit fijn spelen verwilderd
Van teedere wreedheden heeft geschilderd.
Koel en klaar leeft nu het volk. Op de zee
Heerscht het met schepen en geen schipper spant
Zeilen en touwen met vaardiger hand,
Voert zijn schip veilig langs dreigende ree
Met last van schatten uit menig ver land
Dan de donkre schippers van Zoutberginge
Die storm ontzeilen en schuimende golven dwingen.

II. HET KASTEEL.

Waar de duinen dun staan en dalend wijken,
Bewaken het eiland twee zware dijken,
Als duin begroeid rijst hun bazalt gebouw
Uit breede zee. De golven dreunen grauw,
Grof beschuimd, die wolkenpattend verbreken.
Teruglopend als namen zij de wijk,
Maar weer opdrijvend met druischend gemor
Tot voor de vesten van Escal-Vigor
Het rijkste huis van die schatrijke streken.

Donker, hoog, breed, een sterke stad gelijk,
Weerbaar gewapend met tinnen en toren
Klaar gekanteeld, gestut door sterke schoren,
Bouwt het Kasteel binnen zware walmuren,
Die vijanden, stormen en Tijd verduren,
Die voor het drijven van zeeën niet weken,
Rotsvast gevest.

Van binnen is het rijk
Als Tempels aan godlijke schat van kunst,
En hoort, hoe veilig:
toen werende dijk
Tot bressen door drijvende zeeën brak
Vonden honderden door de goede gunst
Van den Dijkgraaf in Escal-Vigor wijk.
Al waren dijken en duinen te zwak
Voor het woedende water, zijn Kasteel
Stond vijand. Al waren de vluchters veel,
Naakt-beroofd, woning noch voedsel ontbrak.
Het Hooge Huis behield de gansche streek
Tot de zee licht-gereefd weer terugweek
Toen keerde menig zwaar-gehavend vaarder,
Dreef zonder volk menig gekanteld wrak
Menig man keerde uit storm en zeeën niet,
Die vriend verlaten en verlangend liet.

Aanbiddend hielden de Smaragden heilig,
 Het rotsentrotsche Kasteel vast en veilig.
 Vóór de vesting glooide eene duinvallei
 Van zwalpend water en wreedten wind vrij
 Daar rijpte het koren rijker en waarder
 Weidde het vee door het kniediepe gras
 Voor water veilig, het zwellend gewas
 Van vruchten gloeide in geenen boomgaard zwaarder,
 Het kasteel, de vallei, met weide en park
 Was 't vader-erfgoed van den Dijkgraaf van Kehlmarck.

III. GUIDON GOVAERTZ.

Een herdersjongen: door de vlotte weiden
 Achter duinen dreef hij zijn bonte troep
 Runderen voort met draf en slag en roep
 Of mijmerend fluitend. Steeds was hij blijde
 Over de vrijheid van zijn los beroep
 Van dat Lente luwde in de wijde lucht
 Tot Herfst den zomer opdreef met gerucht
 Van geweldigen wind en regenstroom
 Gods zon was zijn vriend. De zee was zijn makker
 Die hem omhelsde en wiegde in eenen droom
 Helder en koel. En van het baden loom

Lag hij bloot in verrukte luimen wakker
Achter 't windvrij duin aan een luwen akker.
Over 't zonnige zand zonder gerucht
Verliep verheugd een hemelheldre beek
De wijde lucht was schoon van streek tot streek
Guidon droomde van een nog schooner lucht.
Boven de blijde beek in droom verzonken
Boog hij vaak en graag zijn bloeiend gezicht,
Hij zag in 't week en wisslend waterlicht
Zijn wondre schoonheid lokkende weerblonken.
Terwijl hij zich snel-kussend nederboog,
Verrukt het zoet en zonnig water zoog.
En 't wonder zag van oog in 't eigen oog.
Hij luisterde lang hoe 't wijd koren ruischt
Zwaar als zeeën, wanneer langs de rijpe aren
De breede zeewind uit het Westen druischt
Hij zag wolken diep langs den hemel varen
Zonnig en bont. Staaarde hen peinzend na
Die stegen, daalden en zij doken dra
Achter duinen. Hij zag de morgenscheemring
Schuw vluchten voor het zonlicht iedren dag,
En de zonneschijn in eene verteedring
Van avondschaaduw droef worden, vergrijzen,
Vernevelen tot een doorluchtig rag.

O, van de zomerzon de lichte lach
Van wind het waaien, van het zeeverschiet
Schoonheid en droefheid en 't hartroerend peinzen
Van zinkende zon; de weeke beking
Zich zelve te zien in heldere glorie
Van 't beeklicht, alles zong hij in het lied
Dat zijn jonge mond floot op de veldfluit,
De vogels wiekten neer naar dat geluid
Van duinen en woud. De schuwe uit het riet
Zij luisterden verheugd. Hij leerde hun
Wondre diepte en klaarte van muziek uit
Zijne veldfluit, zilverzuiver en dun.
Later floten de zangvogels dan over
Van zijn mateloos lied den lossen toover.
Scheen Zon niet schooner als hij zong? Die kust
En streelde verrukt over zijne wangen
Blozend en verbleekend. Luimen en lusten.
Genoot hij van de zon. Al zijn verlangen
Kleurde zijn droom goud en blond als hij rustte.
Zong zee niet dieper als hij floot? Die koelde
Het rillen van zijne goudbruine huid.
Die zijn hart wiegde in vrelievend geluid
Van lichte golven, als 't zonnig bloed woelde
Door 't kloppend hart; zijn lippen lachend gloeiden.

De zeeën, de zon, de wind, Guidon bloeide
 Als rozen en tulpen. Rood en gouddonker
 Waren zijn wangen. Het hemelsch geflonker
 Van zijn oogen, lichtbruin om verguld zwart,
 Heugde van menig jongen vriend het hart.
 Van zijnen mond de lach en 't koozend woord
 Had menig man de kalme rust verstoord,
 En vasten vrede verwisseld in smart.
 Hij wist het vaag. Hij peinsde. Door zijn schoon
 Bekoord bood de Dijkgraaf hem op het kasteel woon.

IV. GUIDON BESPEELT DE VELDFLUIT VOOR ZIJNEN VRIEND.

Zij leefden te zaam in de hooge hal
 Van 't Huis met zicht op 't wijde van de zee,
 Waar zon dieper daalde en de vale val
 Van schemer en schaduw dekte de ree
 De golven speelden met de late bloei
 Van 't luchtig schuim in 't matte lichtgegloei,
 De Westenwind woei om 't hoogheerlijk Huis,
 Zijn uitlokkend gedruisch,
 Guidon bespeelde blij de loutre fluit
 Voor zijnen vriend, het hemelsche geluid

Der muziek bond de harten van hen twee.
Hij speelde liedren van den Westenwind
Wanneer die zijn vrije veldtocht begint
Over de duinen en door diepe dalen.
Hij speelde 't lied van de zonnige zee
Zonder schuim ruischend over stille ree
Wanneer de lichte zomeruren stralen,
En 't hart vaste tucht voelt bij nieuwen vree.
Het lied zong zijn fluit van de nachtegaal,
Den vriend, die diep uit hart en klare keel
Om zijn vriend klaagt in het bloeiend struweel.
Maar schooner dan van vogel was de taal
Van zijn jong hart door de vriendschap bekoord,
Hij speelde liedren van den wielewaal,
Weet gij: de vogel, die zijn paradijs
Droevig verloor, maar die weer keeren zal
Wanneer zijn hart slechts één vergeten woord
Minnend hervindt, als zijne stem één wijs
Maar zuiver zingt. De vogel zoekt den val
Van het verlangde lied nachten en dag 'De Kleine Johannes' door Frederik van Eeden, 7de druk,
bldz.49.
En weet niet, dat de troost voor het gemis
Van paradijzen trouwe vriendschap is.
Guidon speelde 't hartenverleidend lied

Van snelle stijging en schallenden slag
Dat bij schemeravond de karakiet
Zingt in het ruischend riet,
Maar zóó schoon als Guidon zingen rietvogels niet.
Toen werd zijn zang, die heerlijk steeg en zwol
Als vruchten van de zoete weelden vol
Dier vriendschap, die het droevig aardgezicht
Met hemelglans verlicht.
De liedren rijpten als een druivenoogst
Wanneer de zon in Gods hemelen hoogst
Zijn heerlijk werk verricht.
Leve de Vriendschap, die voor geen vreugd wijkt
Die geen leven vreest en geen duistren dood
Die onder geen lasten van leed bezwijkt
Voor het dorstig hart drank, voor ziel, die hongert, brood,
Die de armen met hartenschatten verrijkt,
Zwakken sterkt in den nood.
Schooner was van Guidon Govaerts het lied
Ter liefde van de Vriendschap dan in riet,
Of bosch, of graanveld ooit een vogel klaagt
Dieper dan 't vlotte waaien van den wind,
Heller dan dag, dat de lente begint
Zoeter dan druiven, die de herfst voldraagt
Omdat Vriendschap schooner is dan de vrijheid

Van ongebonden wind, meer dan de blijheid
Van de lentezon als die wolkloos daagt.
Meer dan de pracht van Gods hemel en aarde
Meer dan bloemen en vruchten aller gaarden.
Vriendschap is macht, die harten zóó verbindt
Dat geen leven hen deelt, geen Dood hen overwint.

V. ENVOI AAN DEN SCHRIJVER.

Meester, ik weet wel, als het hooge Lied,
Dat Guidon voor den Dijkgraaf speelde is niet
Het Lied, dat ik u bied,
Maar toen 't volk van Holland met dof gemor
Als een zee vol wind en woelend gedruisch
Tegen mijn woning opliep en ik vlood
Uit Holland heen in hongerende nood
Toen was uw hart, uw licht en rustig huis
Mijn heil, gelijk 't kasteel Escal-Vigor
Voor Smaragden vervolgd door snellen Dood.
Meester: is uw woning in schoone stad
Niet als dat kasteel rijk aan gave schat:
Prenten, tapijten, menig schilderij
Uit tijden eener schoonheid, fier en vrij.
Ik weet het: hoe Gij van iederen morgen,

Den stillen dag door tot avond vol zorgen
En vriendschap waart voor mij.
Het was door uw zorgen, dat ik herwon
Aan kracht en lust, dat ik in macht en stand
Sterker hersteld naar Holland keeren kon.
En nu: voordat ik weer 't broodwerk begin
Met rusteloos verstand,
Wil 'k dat mijn dankbaarheid een lied gewin,
Van 't leven, dat schatten werft en verspilt,
Weinig bewaart uit het drijvend gewoel
Van felle kans en van vermoeide keer.
Mijn woorden rijpen van dankbaar gevoel
Als druiven rijpen door den zomer mild
Van zonneschijn en zuidenwinden zoel
Gelijk druivendauw is de vriendschap teer
Uw werk bewondrend en in dankbaarheid
Uw hulp herdenkend heb 'k u toegewijd
Dit Lied hopen, dat Gij 't goedgunstig lezen wilt.

Pindarus' dood.

I.

1

Mijn Vriend: hoe schoon is Pindarus gestorven.
Een Dichter als ik, die zich had verworven
Vriendschap en vreugde in 't zonnig zomerland
Van de jonge Grieken, zijn blijde hand
Sloeg lier en luit, en helder uit
Zijn hart en keel (zooals ontspruit
Een beek uit een bron) zong geluid,
Waterklaar en zuiver als zon.
Dat den Dichter zooveel vriendschap en vreugde won.

2

Mannen, die met den wazigwarmen morgen
Uitgingen om 't rijzend graan te verzorgen,
Hoorden vroeg aan den weg spelen zijn lied

Luitbegeleid, want langer sliep hij niet
Dan hem de lust naar liedren rusten liet.
Geen jonge vogel zong als hij, een Dichter,
Verheugd van hart, het zware werk werd lichter,
Lustig voor wie in den dauwendendag
Van zijn lied genoot de uitlokkende lach.
Zilver en zuiver.

Leunende op hun spa
Deunden de mannen zijne deunen na
Glimlachend zoekend, maar zij vonden niet
Zijn eenvoudige zuiverheid van luit en lied.

3

Middag. Wanneer bloeiende jongens warm
Moe-gestoeid staakten hun lachend alarm
Kwamen zij vleien voor zijn open raam
Met lach, die lokte, en menig lieven naam,
Dat hij zou spelen lied en lustig woord,
Waarvan de scherts een jongenshart bekoort.
De Dichter hoorde hun woorden liefkoozen,
Hij voelde zijn hart slaan, zijn wangen blozen.
Mijmerend, in zonnige droom gevangen,
Vond hij vleierende liedren, blijde zangen,

Een spel van verzen, gelijk speelsche dans
Van jongens in zomerland, wier verlangen
Naar volle vrijheid zich uitviert. Onrustig
Luisterden alle makkers, 't hart bewogen
Door rappe maat van 't lied, dat licht en lustig
Verliep, terwijl de gouden zonneglans
Schemerde in het schaduwdiep van hun oogen.
Zij hoorden zijne stem als een lokfluit
Van zilver, maar zilverder, en 't geluid
Der donkre snaren, die zijn snelle handen
Tintelend grepen en ruischend ontspanden.
De zanger zag den Hemel en de zon
Van 't godlijk licht eeuwig-wellende bron,
Maar schooner dan zon en de hemelbogen
Waren de jongens, juichend, opgetogen,
Roepend en hijgend. Maar bedaarder
Liet hij 't lied gaan. Hun oogen werden klaarder,
Op 't zonnig gras lagen zij luistrend rond
Den jongen Dichter, die in 't hart bewogen
Door schoonheid en vriendschap zijn liedren vond,
Ruischende vlood lieds lachende gerucht
Zoolang licht bloosde en bleekte in blauwe lucht,
Tot schemer en schaduw hemel en veld betogen.

4

Avond. De moede mannen van den akker
Kwamen na de rust van hun avondeten
Bij Pindarus in geurgen tuin gezeten
Zij bleven graag bij lied en luitspel wakker.
Hij speelde en zong mild. Maan en hooge sterren
Schemerden zonnig, zware bloemen bogen
In droom en geur verzonken, zij bewogen
Schaduwend met den wind,
Hij zocht een verre
Droom van geur en zon te vatten in 't Lied.
Ach: de droom vaagde. Hij vond schoonheid niet
Van klare klank en lokkend, lachend woord
Waarmee hij 's middags jongens had bekoord.
Rondom hem genoten de kalme mannen
Van 't werken moew, breede borsten bewogen
Diep ademende na het ingespannen
Werk op het land. Zij dankten opgetogen
Voor lied en spel, mild van stem, goed van wil.
Maar boven hun trouw verkoos Pindar gril
Van de jongens, zwervend, juichend, nooit stil.
Zijn stem als zilver, zuiver, zonneklaar

Werd mat-mistig, van droeve schaduw zwaar.
 Een treurnis loomde door het lustig lied,
 Zijn hand, die beefde, hield de snaren niet,
 Zij kletterden onklaar.

In huis gegaan
 Sloeg hij vereenzaamd een dwalend lied aan,
 Moew van verlangen en maatloos gemis
 Zijn hart klaagde als vogel in vale duisternis.

II.

1

Met het herrijzen van den schoonen dag
 Hernam hij spelen, liederen en lach
 Vriendschap en vrede minnend.

Maar als wijd
 En zijd het land in vredeloozen tijd
 Overloopen werd: hoeven, huizen, dorpen
 Stuivend van vonken werden neergeworpen,
 Toog hij belust mede in 't woedende veld,
 Die liedren liefhad werd een geducht held,
 De hand, die koosde, werd een hand, die sloeg,
 Het oog haatte hel, dat lief lokte en loech.

Zij weerden troepen van Azië: mannen
Met lansen scherp-geveld, 't boogkoord gespannen,
Koppen gekapt met manen van leeuwen
Hun keel tierde van schrikwekkend schreeuwen.
Zij verduisterden de zon met een wijle,
Zwart-dreigend dalend, een woedende wolk
Waaruit regenstormen van snelle pijlen
Kletterden fel, en iedre pijl een dolk,
Die wonden beet en wonden uitscheurde
Dat helderrood bloed mannen bont kleurde.
Maar 't leger der Grieken, buigzaam en vast
Geschaard, week niet, ving ratelenden last
Der teistrende pijlen. Zij vingen slagen
Van zwaard op zwaard en schild waar felle vlagen
Van vonken uitschoten in één schittring.
Duizenden wien 't lieve leven verging,
Vertrapt, verslagen.

De razende slag,
Duurde tot het trage verzinken van den dag.

2

Des avonds spanden de dampende vuren
Kringen rondom de legers en lange uren

Hielden wakers luisterend hunne wacht.
 Huivrend, terwijl nachturen traag vergingen
 Herleefden zij den dag: wreede vernieling
 Van man tegen man, de plettrende wieling
 Der wapenwagens, het dofdreunend dringen
 Van ruiters tegen ruiters.

Natte nacht

Hing zwaar van donker-roode schemeringen
 Boven legerkamp en vuurwal, daarachter
 Klaarde koele maan, bleekten sterren zachter
 In eene vage en windenlooze lucht,
 De Dichter zat bij 't vuur, aandachtig wachter,
 Hij luisterde naar ieder oproerend gerucht.

3

Wee, diep in 't nachtzwart zag hij den woest-woedenden
 Veldslag brandend herleven, de roodbloedende
 Mannen, zijn makkers, stervende geveld,
 Neergeloopt door 't drijvende geweld,
 Als hooge bloemen werden zij vertrapt.
 Het veld werd van 't wellende bloed verslapt
 De grond dronk gulzig door, die van drank zat
 Geur ademde in de lauwe mistlucht nat

En zwaar als uit de keel van een man stijgt,
Die dronken van waanzin en woede hijgt.
Dicht naast den Dichter had een donkre jongen,
Voor wien hij in hun dorp vaak had gezongen,
En luitgespeeld, den zwoelen, zwaren dag
Als man medegestreden in den slag.
Dan dichtebij, dan ver uiteengedreven,
Vreesden zij voor elkanders bedreigd leven
Meer dan ooit man voor 't eigen leven doet.
Zij weerden slagen en zij sloegen wonden,
Door liefde en door geloften vast verbonden,
Verdedigden ze elkaar, zonnige moed
Stroomde licht door hun dof, krachteloos bloed
Wanneer hun oogen elkander weer vonden.
Toen de dag zwaar neerzank en woedend week
De vijand van de vlakte naar een streek
Hoog, veilig, voor nachtoverval bewaard,
Werd die jongen geslagen, hoog zijn kling
Hief een Aziaat, in een schittering
Van vonkend vuur viel het scherp-vellend zwaard
In den donkeren jongen, hij brak neer ter aard.

4

De dichter zag, zijn ziel angstig gespard,
Slag en licht herleven in 't dampend zwart
En rood van den nacht. De bloedende dood
Van zijn jongen gloeide, een ellendig wonder,
In pracht van vuur en licht. Die pracht ging onder.
Hij rilde. Er was niets dan angstige nacht
Uit zijn hart welde een martelende klacht
Naar zijn keel. Maar die werd snikkend gesmoord.
Voor 't ellendig wonder vond hij geen woord
Van smart, dat troost. Geen woord van leedstillende pracht.

5

Waar de diepgewonden stierven en jammerlijk
Om 't laatste leven, dat hun snel ontvlood,
Klaagden zij zonder macht, wijl klammerlijk
Doodzweet brandde hun wangen bont en rood,
Daar zong de Dichter zijn stillende en milde
Almachtge liedren, 't fel-wellende en wilde
Bloeden stond stil. Spelende hand bedwong
En 't zingend hart, de wel waar 't bloed uit vlood.

Niemand leed pijn waar Pindar zuiver zong.
 Terwijl hij speelde breidde goede Dood
 Zijn klare schaduw over 't felle licht
 Der koortsende oogen. Het bonte gezicht
 Werd vlak en vredig, wijl bevrijd van leed
 Bij 't zinken der muziek de moede ziel vergeleed.

III.

1

Wie kan Tijd keeren?
 Ach, Pindar werd ouder --
 Hij, die Jeugd vierde met menig hoog lied,
 De Jeugd lokte met zijn lach hield schoon niet
 Van lach en lied.
 Schuddende op zijnen schouder
 Boog 't hooge hoofd gelijk verdwaasd, zijn oor
 Verloor zuiverheid van 't muziek-gehoor.
 Het licht vertroebelde in zijn hemelsch oog,
 De hand, die snaren hield en snaren boog
 Naar de maatgang van 't lied werd machtloos-lam,
 Zijn heldere keel rimpelstroef en stram.
 Vrienden, die hij liefhad om schoone jeugd,

Dorden oud en grauw, menig jongen mond
Waarvan lach en woord hem zóó had verheugd,
Dat hij schoone liedren voor antwoord vond,
Maakte lacheloos-stom de eeuwige Dood.
Hem, oud en eenzaam, martelde verlangen
Naar lied ter liefde van een jong genoot,
Dat broze blos deed bloeien op zijn wangen,
En weer bleeken bij 't vleien van zijn zangen.
Verdwaasd speelde en zong Pindar menigmaal
Voor zijn zonnig raam een machtlooze taal,
Meenend, dat hij de speelsche jongenstroep
Nog lokken kon met van zijn lied de roep.
Maar die schoon speelden voor zijn vervreemd huis
Luisterden nooit naar 't maatloos wargedruisch
Van snaren, die zijn handen zonder klem
Schudden, terwijl zijne machtlooze stem
Onklaar van klank hem met verdwaasde vreugd
Schooner scheen dan de prachtstem van zijn jeugd.
Geen jongen luisterde.

Als verlaten kind

Weende Pindarus zijn fel-starende oogen blind.

2

Van onbereikbare jongens was één
Schooner dan al zijn makkers. Helle roep
Van zijn zangstem klonk ver en luidend heen
Den dorpweg over waar bont in de zon
Jongens speelden met hun verheugde troep.
Geen, die als hij de speelschijf werpen kon
Hoog, hoog, opvliegende in klimmende boog,
Dan als vogel dalend met verre vlucht.
Geen jongen, die van hem één draffloop won
Wanneer hun troep Marathon spelend vloog
Wie snelst, wie zekerst, als in strijd geducht.
Op zijne wangen bloeide een bos zoo broos
Teer-trillende als eene zonnige roos
Opengeloken in een lauwe lucht.
Zijn oogen schemerden als hemel diep,
Waar in pracht van 't volle leven nog sliep,
Maar welhaast wakend.
 Wat was schooner licht,
Van de hemelzon of van zijn godlijk gezicht?

3

Des nachts rees gelijk zon hoog-opgeklommen,
Dat lief gelaat lichtbloeiend aan de wijde
Hemelen der droomen. De lichte drommen
Van sterren straalden rondom 't heerlijk hoofd,
Dat schooner scheen door sterrenlicht omloofd.
De jongen lachte glimlach zalig-blijde,
Het sterrenlicht werd door zijn lach verdoofd.
O, 't lachend lokken van dien milden mond,
Schemering dier oogen als hemel diep
Wekte 't lied op, dat in den Dichter sliep.
Den machtloozen, die nooit meer schoonheid vond.
Droomend zong zijn hart een wonderschoon lied.
Zoo zuiver en eenvoudig zong hij niet
Op de beste dagen van zijne jeugd.
De jongen neeg 't zalig, hemelsche hoofd,
Zijn bos bloeide voller van hartevreugd
Bij 't verrukt luistren naar Pindarus' liefdelied.

4

Maar met den bleekenden dag werd verdoofd,
't Wolkenloos schoon der heemlen en het licht
Der hemelsche sterren, het droomgezicht

Vervaaide van zonnige glans beroofd.
 Leeg de dag, vaal, verlangen en verlangen
 En verlangen hield den Dichter gevangen,
 Die droomend al de liefde van zijn jeugd
 Genoot en van 't liefdelied diepe vreugd
 Maar die tastend in verduisterden dag
 Geen vriendschap vond, geen liedren, geen minnende lach.

IV.

1

Zomer. De jongens speelden langs den weg
 Bij zon en wind met zóó rustloos gerucht
 Alsof nog meer wind uit de losse lucht
 Op stormen stond,
 Een roomgeurige heg
 Bloeide roodbont en witbont. In zijn tuin
 Zat de Dichter waar zon was. Uit de kruin
 Van linden schudde een zoet-gezwollen wind
 Bloesem en geur.
 Pindar was blij-gezind
 Terwijl bij de jongens bont-dravend zag
 In 't licht, dat wit over den veldweg lag

En dien jongen, 't meest van allen bemind,
 Schooner dan allen, met bloeienden mond,
 Zonnig gezicht, goudbruin en rozenrood
 Hoe genoot Pindar zijn stem, die gebood
 Het snelle spel en allen door zijn bevel bond.

2

Toen vond Pindarus weer zijn blijde jeugd
 En het lied liefdevol bij sierlijk spel
 Van gouden snaren schitterend en snel,
 Waarmee hij zooveel vrienden had verheugd.
 Hoor, hoor, zijn lied: het lokte hen, het lachte,
 Een onbekende stem, die zuiver, diep,
 Liederen zong en door het donker-zachte
 Snaarspel geleid de spelers vleidend riep.
 Zij luisterden gevangen en bekoord.
 Gelokt bogen zij zich naar 't wonder over
 De bonte heg, glimlachend om den toover
 Van dit nieuw spel en verwonderend woord.
 Het was een jongensstem, een jongenslied.
 En zij kenden een vriend, die zóó zong niet.
 Dan, wijl 't zingen hen vleide, kwamen zij
 De heg door, den tuin binnen, dichtebij.

Onder 't geurende lichtbewogen loover
 Legerden zij zich om den Dichter rond,
 Die, wonder, wonder, oud en omgebogen
 Als jongen zong en jeugdlieparen vond,
 Die hunnen mond in glimlach deden bloeien,
 Visioenen lichtschittren in hun oogen,
 Roode rozen op donkergouden wangen gloeien.

3

De jongens werden mooier dan zij waren,
 Door 't jubileerend vleien van zijn zangen.
 Pindarus zag hun oogen zich verklaren,
 Goudachtig kleuren van naamloos verlangen.
 De teedre zonnebloemen van hun mond
 Bloeiden naar 't Lied open. Met zacht gerucht
 Blies hun adem weg in de lichte lucht.
 Terwijl de Dichter door hun bloei bekoord,
 Schooner liedren en begeleiding vond,
 Dat het zingende hart in zijn jeugd had gehoord.

4

Hunkrend naast Pindarus op 't zonnig gras
 Lag de jongen, die de allerschoonste was.

Handen, mond, oogen: zijne schoonheid won
Het van hemel en goddelijke zon.
Zijn mond glimlachte tegen zijne ziel,
Waar zacht droomen van muziek binnenviel.
Hij lag op zijnen rug. De slanke handen
Vouwden rondom de donkergouden wangen,
Die blozend bloeiden. De hemelsche zangen
Van Pindar lieten zijne lippen branden,
En zijn oogappels wijd sidderen van verlangen.

5

De Dichter zag den hemel en de zon
Van vreugde en licht eeuwig-wellende bron,
Maar schooner dan het hooge hemellicht
Was goddelijke glans van 't jong gezicht
Dat de andren overstraalde. Met zijn luister
Scheen hij den hemel dof en de zon duister.
Het hart van den Dichter loofde den Jongen,
Met minnelijker lied dan ooit gezongen,
Ruischende vloog het juichende gerucht
Terwijl de middag verbloeide in luwende lucht.

6

De dag verzonk. Duistere wolken schoven
 Schemerend dicht. Zware schaduwen gleden
 Over het geurig zomerland beneden
 En schaduwde eene moewheid over 't Lied,
 't Had minnend gelachen heel den middag.
 Zoo godlijk heerschend hield de Dichter niet
 Zijn schat van snaren in maatvasten slag.
 Het lied verbrak. Vale schemering toog
 Over 't vertroebelde licht van zijn oog,
 Hij zuchtte en legde zijn doodmoede hoofd,
 Oogen geloken op de smalle knieën,
 Van den jongen, dien hij met melodieën,
 Godlijk schoon, daar hij als God schoon was, had geloofd.

7

Gelijk gestorven lag hij stil. In droom
 Van bloemen en geuren zalig verzonken.
 Hij sloeg zijn oogen op: twee oogen blonken
 In een lief gelaat met vreezende schroom.

De Dichter lachte, wijl zijn moede mond
 Biddend bewoog, maar geen woorden meer vond.
 Toen wist Pindarus, dat hij sterven ging
 In dit schoon-scheemrend uur, terwijl huivring
 Van geluk over zoo wonderen Dood
 Schooner dan zijn heel leven hem beving:
 De wolken eeuwig-hoog, van bleekend rood,
 De kristallijnen lucht brekend van kleur,
 Wuivende linden, waarvan zoete geur
 Waaierende wegwolkte op den luwen wind,
 Maar meer dan alle schoonheid was het Kind,
 Dat aan zijn stervend hoofd op smalle schoot
 Dicht aan 't lief-angstig hart een zachte rustplaats bood.

8

Schemering daalde op vaalwuivende wiek,
 Zijn oogen duisterden. Er woei muziek
 Vaag en van ver.... die naderde.... die riep,
 De Dichter hoorde verrukt.... dat was Dood,
 Die 't allerschoonste lied, het Rustlied, float.
 Hij hief zijn oogen brekend naar het diep
 En wonderschoon van de droef-angstige oogen
 Die de jongen huivrend hield neergebogen,

Zijne handen tastten vaag, bevend zwak
Naar iets, dat schoon was. De kleurhemel brak
Muziek zong aan en zonk: één zachte zucht
Woei 't leven van Pindarus weg in de avondlucht.